

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศึกษาพฤติกรรมการรับฟังวิทยุ ความต้องการ และการมีส่วนร่วมใน
จุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนเทศบาลนครสงขลา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)
มุ่งศึกษาพฤติกรรมการรับฟังวิทยุของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งได้แก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล
นครสงขลา นอกจากนี้ยังศึกษาเกี่ยวกับความต้องการวิทยุชุมชนในด้านต่าง ๆ คือ การมีส่วนร่วมใน
การดำเนินงานวิทยุชุมชน ความต้องการด้านเนื้อหา รูปแบบรายการ และผู้ดำเนินรายการของ
จุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานจุดปฏิบัติการเรียนรู้
วิทยุชุมชนเทศบาลนครสงขลาวิทยุชุมชนเทศบาลนครสงขลา ให้สอดคล้องกับความต้องการ
ของประชาชนซึ่งเป็นผู้ฟังกลุ่มเป้าหมาย โดยการศึกษาครั้งนี้ใช้การวิจัยแบบสำรวจ (Survey
Research)

ประชากรที่ศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษา คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครสงขลา ซึ่งมีทั้งสิ้น
82,064 คน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ผู้วิจัยได้คำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane¹ โดย
ใช้สูตร

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยกำหนดให้มีความ
คลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างเท่ากับร้อยละ 5 (0.05)

N = ขนาดของประชากร ซึ่งมีค่าเท่ากับ 51,683

n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

¹Taro Yamane, อ้างถึงใน บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, ระเบียบวิธีการวิจัยทาง
สังคมศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล, 2540), น. 69-72.

จากการคำนวณตามสูตรดังกล่าวทำให้ได้ขนาดตัวอย่างดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

$$n = \frac{82,064}{1 + 82,064 (.05)^2}$$

$$n = 398.06$$

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจากสถานที่ต่าง ๆ คือ แหล่งชุมชน ตลาด ร้านค้า สถานที่ราชการ สถาบันการศึกษา ที่พักอาศัย ฯลฯ เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลายในเรื่องของลักษณะทางประชากร เช่นในตลาด ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างมีอาชีพค้าขาย รับจ้าง สถานที่ราชการทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างรับราชการ บริเวณบ้านพักอาศัย ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นแม่บ้าน หรือข้าราชการบำนาญ คนที่มีอายุค่อนข้างมาก

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งประกอบด้วยคำถามปลายปิด (Closed-Ended Question) ซึ่งแบ่งเป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และการมีบทบาททางสังคม

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรม的开รับฟังวิทยุกระจายเสียง จำนวน 9 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเพื่อวัดว่ากลุ่มตัวอย่างรู้จักวิทยุชุมชนมากน้อยเพียงใด ประกอบด้วยคำถาม 10 ข้อ

ส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับความต้องการด้านเนื้อหา รูปแบบรายการของจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนเทศบาลนครสงขลา และลักษณะของผู้ดำเนินรายการ จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 5 เป็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ซึ่งแบ่งออกเป็น

5.1 ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนเทศบาลนครสงขลา จำนวน 9 ข้อ

5.2 ความสามารถในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนเทศบาลนครสงขลาจำนวน 6 ข้อ ประกอบด้วย

ตัวแปรและการวัดค่าตัวแปร

จากสมมติฐานของการวิจัยได้กำหนดตัวแปรอิสระและตัวแปรตามในการวิจัยครั้งนี้ดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์แตกต่างกันมีพฤติกรรมการรับฟังวิทยุแตกต่างกัน

ตัวแปรอิสระ คือ ลักษณะทางประชากรศาสตร์

ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการรับฟังวิทยุ

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์แตกต่างกันมีความต้องการรับฟังวิทยุชุมชนที่มีรูปแบบแตกต่างกัน

ตัวแปรอิสระ คือ ลักษณะทางประชากรศาสตร์

ตัวแปรตาม คือ ความต้องการรับฟังวิทยุชุมชน

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์แตกต่างกันมีความต้องการรับฟังเนื้อหาจากวิทยุชุมชนแตกต่างกัน

ตัวแปรอิสระ คือ ลักษณะทางประชากรศาสตร์

ตัวแปรตาม คือ ความต้องการรับฟังเนื้อหาจากวิทยุชุมชน

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์แตกต่างกัน มีความต้องการผู้ดำเนินรายการของจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนเทศบาลนครสงขลาแตกต่างกัน

ตัวแปรอิสระ คือ ลักษณะทางประชากรศาสตร์

ตัวแปรตาม คือ ความต้องการผู้ดำเนินรายการ

สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานวิทยุชุมชนแตกต่างกัน

ตัวแปรอิสระ คือ ลักษณะทางประชากรศาสตร์

ตัวแปรตาม คือ ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานวิทยุชุมชน

สมมติฐานที่ 6 ประชาชนที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์แตกต่างกันต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนแตกต่างกัน

ตัวแปรอิสระ คือ ลักษณะทางประชากรศาสตร์

ตัวแปรตาม คือ ความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชน

สมมติฐานที่ 7 ประชาชนที่มีความเข้าใจในวิทยุชุมชนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนแตกต่างกัน

ตัวแปรอิสระ คือ ลักษณะทางประชากรศาสตร์

ตัวแปรตาม คือ ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชน

สมมติฐานที่ 8 ประชาชนที่มีความเข้าใจในวิทยุชุมชนแตกต่างกัน มีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนแตกต่างกัน

ตัวแปรอิสระ คือ ความเข้าใจในวิทยุชุมชน

ตัวแปรตาม คือ ความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชน

สมมติฐานที่ 9 ประชาชนที่มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในวิทยุชุมชนแตกต่าง

ตัวแปรอิสระ คือ ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วม

ตัวแปรตาม คือ ความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในวิทยุชุมชน

ตัวแปรในสมมติฐานทั้ง 6 ข้อ มีลักษณะดังนี้

1. ลักษณะทางประชากรศาสตร์ประกอบด้วย

1.1 เพศ

1.2 อายุ

1.3 ระดับการศึกษา

1.4 อาชีพ

1.5 รายได้

1.6 บทบาททางสังคม

2. พฤติกรรมการรับฟังวิทยุ ประกอบด้วย

2.1 ปกติฟังวิทยุหรือไม่

2.2 มีเครื่องรับวิทยุหรือไม่

2.3 สถานที่รับฟังวิทยุ

2.4 จำนวนชั่วโมงที่ใช้ในการรับฟังวิทยุต่อหนึ่งสัปดาห์

2.5 ช่วงเวลาที่ใช้ฟังวิทยุ

2.6 เหตุผลที่เลือกรับฟังวิทยุ

2.7 เหตุผลที่เปิดฟังวิทยุ

3. การรู้จักวิทยุชุมชน
4. ความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนเทศบาลนครสงขลา
5. ความสามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินงานจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนเทศบาลนครสงขลา ประกอบด้วย
 - 5.1 การมีส่วนร่วมในระดับประชาชนเป็นผู้แจ้งข้อมูลข่าวสาร
 - 5.2 การมีส่วนร่วมในระดับประชาชนเข้ามาร่วมจัดรายการ
 - 5.3 การมีส่วนร่วมในระดับประชาชนเป็นเจ้าของรายการ ประกอบด้วยการร่วมเป็นคณะกรรมการเพื่อกำหนดนโยบายของรายการ กำหนดเนื้อหาที่น่าสนใจ และกำหนดรูปแบบของรายการ
 - 5.4 การมีส่วนร่วมในระดับ ประชาชนรวมตัวเป็นคณะกรรมการ เพื่อทำหน้าที่บริหาร ประกอบด้วย การกำหนดเนื้อหาที่น่าสนใจ การกำหนดรูปแบบรายการ การบริหารสถานีวิทยุ การจัดรายการเป็นประจำ
 - 5.5 การมีส่วนร่วมในระดับประชาชนรวมตัวเป็นนิติบุคคลยื่นขอใช้คลื่นความถี่ลงทุนจัดตั้งสถานีวิทยุเป็นของตนเอง โดยว่าจ้างมืออาชีพมาดำเนินการ
 - 5.6 การมีส่วนร่วมในระดับประชาชนรวมตัวเป็นนิติบุคคลเพื่อขออนุญาตเป็นเจ้าของคลื่นความถี่จัดตั้งสถานีวิทยุเอง โดยใช้อาสาสมัครเป็น
6. เนื้อหารายการจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชน
7. ประเภทรายการ
8. การรู้จักวิทยุชุมชน

การทดสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

ผู้วิจัยทำการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ดังนี้

1. นำแบบสอบถามไปหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามที่ได้เรียบเรียงแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) เพื่อขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข
2. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทำการทดสอบ (Pretest) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 ตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีการวัดค่าสอดคล้องภายใน (Internal-consistency Reliability) ซึ่งปรากฏว่า

คำถามที่ใช้ถามความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานวิทยุชุมชนหาว่าความเชื่อมั่นได้เท่ากับ 0.8692

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแบบสอบถามจำนวน 400 ชุดไปแจกให้กลุ่มตัวอย่าง ตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ตลาด สถานที่ราชการ ชุมชน สถาบันการศึกษา ฯลฯ โดยให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบคำถามในแบบสอบถามเอง โดยผู้แจกแบบสอบถามจะเป็นผู้อธิบายในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างสงสัยคำถามในแบบสอบถาม และในบางกรณีที่ผู้ตอบแบบสอบถามไม่สามารถตอบลงในแบบสอบถามได้เอง ผู้แจกแบบสอบถามจะเป็นผู้อ่านคำถามให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบ

กำหนดการวัดค่าตัวแปรในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนในส่วนของการรู้จักวิทยุชุมชน ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนเทศบาลนครสงขลา และในส่วนของความต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานจุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทยุชุมชนเทศบาลนครสงขลา ดังนี้

ความรู้จักวิทยุชุมชน

มีคำถามวัดความรู้เกี่ยวกับวิทยุชุมชน จำนวน 10 ข้อโดยแปลผลดังนี้

หากกลุ่มตัวอย่างตอบถูก 0-3 ข้อ	หมายถึง	ไม่รู้จักวิทยุชุมชน
หากกลุ่มตัวอย่างตอบถูก 4-7 ข้อ	หมายถึง	รู้จักวิทยุชุมชนปานกลาง
หากกลุ่มตัวอย่างตอบถูก 8-10 ข้อ	หมายถึง	รู้จักวิทยุชุมชนดี

ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานวิทยุชุมชน

เกณฑ์ที่ใช้ในแบบสอบถาม

เห็นด้วยที่สุดกับข้อความที่กำหนด	แทนค่าด้วย	5	คะแนน
เห็นด้วยมากกับข้อความที่กำหนด	แทนค่าด้วย	4	คะแนน
เห็นด้วยปานกลางกับข้อความที่กำหนด	แทนค่าด้วย	3	คะแนน

ไม่เห็นด้วยกับข้อความที่กำหนด แทนค่าด้วย 2 คะแนน

ไม่เห็นด้วยกับข้อความที่กำหนด แทนค่าด้วย 1 คะแนน

รวมคะแนนที่ได้ในแต่ละข้อและนำมาหาค่าเฉลี่ย

เกณฑ์ที่ใช้ในการแปลผล

1.0-1.80 หมายถึง ไม่เห็นด้วยเลยต่อการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
จุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทย์ชุมชนเทศบาลนครสงขลา

1.81-2.60 หมายถึง ไม่เห็นด้วยต่อการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
จุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทย์ชุมชนเทศบาลนครสงขลา

2.61-3.40 หมายถึง เห็นด้วยปานกลางต่อการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
จุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทย์ชุมชนเทศบาลนครสงขลา

3.41-4.20 หมายถึง เห็นด้วยมากต่อการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
จุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทย์ชุมชนเทศบาลนครสงขลา

4.21-5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุดต่อการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
จุดปฏิบัติการเรียนรู้วิทย์ชุมชนเทศบาลนครสงขลา

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิทย์ชุมชน

เกณฑ์ที่ใช้ในแบบสอบถาม

ตอบว่า “ได้แน่นอน” กับข้อความที่กำหนด แทนค่าด้วย 3 คะแนน

ตอบว่า “ไม่แน่ใจ” กับข้อความที่กำหนด แทนค่าด้วย 2 คะแนน

ตอบว่า “ไม่ได้” กับข้อความที่กำหนด แทนค่าด้วย 1 คะแนน

การมีส่วนร่วมในระดับประชาชนเป็นเจ้าของรายการ และระดับประชาชนรวมตัวเป็น
คณะกรรมการฯ ประกอบด้วยกิจกรรมการมีส่วนร่วมมากกว่า 1 อย่าง ในแต่ละระดับการมีส่วนร่วม
จึงได้นำคะแนนของกิจกรรมทุกอย่างมารวมกันแล้วหาค่าเฉลี่ย และแปลผลดังนี้

เกณฑ์ที่ใช้ในการแปลผล

1-1.66 หมายถึง ไม่สามารถมีส่วนร่วมได้

1.67-2.33 หมายถึง ไม่แน่ใจ

2.34-3 หมายถึง มีส่วนร่วมได้แน่นอน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากได้มีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแล้วทำการลงรหัส (Coding) และนำไปประมวลผลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เพื่อทำการวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้สถิติ ดังนี้

1. สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายข้อมูลคุณลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง พฤติกรรมการพึงวิทย์ ความต้องการด้านเนื้อหาและรูปแบบรายการวิทยุชุมชน และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิทยุชุมชน ของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean)
2. สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยใช้การทดสอบไค-สแควร์ (Chi-Square) ทีเทสต์ (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-Way ANOVA) โดยกำหนดระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05